

شهر و ندی؛ حقوق و مسئولیت‌ها

گفت و گو با محمدتقی دلفروز

○ فریونش امیرشاهی

ملت، حقوق، کثرت‌گرایی، جهانی شدن، حقوق بشر و... بررسی می‌کند. در واقع نویسنده توضیح می‌دهد که هر یک از این مفاهیم چه تأثیراتی بر مضمون «شهر و ندی» بر جای می‌گذارند.

***

چه عاملی باعث شد که به سراغ ترجمه‌ی کتابی در این حوزه بروید؟
اگر بپذیریم که گفتمان غالب در کشورهای درحال گذار از جمله ایران، گفتمان «حقوق» است، شهر و ندی کلیدی‌ترین مفهومی است که به تبیین حقوق می‌پردازد. به عبارت دیگر هدف نهایی مبارزه‌ی دموکراتیک، تحقق اصل «شهر و ندی» است. بنابراین درک مضمون واقعی شهر و ندی و آشنایی با حقوق و تکالیفی که این مفهوم بر فرد بار می‌کند برای همه افراد جامعه از اهمیتی محوری برخوردار است. بنابراین در پرتو این نیاز و با آگاهی از خلأ شدید آثار تالیفی و ترجمه‌ای درخصوص این مفهوم، این کتاب را با زبانی نسبتاً ساده که مهم‌ترین مباحث مربوط به شهر و ندی را مورد کنکاش قرار می‌دهد، ترجمه کردم.

به عقیده‌ی شما، ویژگی‌های یک شهروند مدرن چیست؟

شهروندی مدرن را باید در مقایسه با شهروندی ماقبل مدرن یونان و روم و اعصار میانه درک کرد. این واژه در دوران ماقبل مدرن، بیشتر بر مسئولیت فرد در قبال جامعه تأکید می‌کرد و کاملاً انحصاری بود. به عبارت دیگر در عصر ماقبل مدرن نابرابری موقعیت کاملاً

محمدتقی دلفروز، متولد سال ۱۳۵۲ در شیراز است. وی تحصیلات خود را در رشته علوم سیاسی تا مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه تهران گذرانده است.

دلفروز، مترجم و نویسنده‌ی فعالی است که تاکنون کتاب‌های مختلفی همچون «دموکراسی و سنت‌های مدنی» اثر روبرت پاتنام «جامعه‌شناسی سیاسی معاصر»، اثر کیت نش و مجموعه مقالات «دموکراسی و جامعه مدنی در خاورمیانه» را ترجمه کرده است.

آخرین اثری که محمدتقی دلفروز، به فارسی برگردانده است کتاب «شهر و ندی» اثر کیت فالكس است.

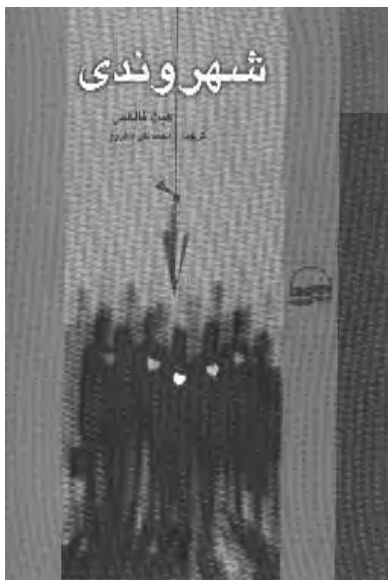
به عقیده‌ی مترجم این کتاب، شهر و ندی به یکی از ایده‌های سیاسی عصر ما تبدیل شده است و ایده‌ای است که بی‌درنگ هم حق افراد را برای برخورداری از حقوق به رسمیت می‌شناسد و هم مسئولیت‌های جمعیشان را که اداره با ثبات امور بر آنها مبتنی است.

دلفروز، بر این اعتقاد است که کیت فالكس ریشه‌های تاریخی و مفهومی شهر و ندی، معضلات معاصر این واژه و نیروی رهایی‌بخش بالقوه‌اش را برای آینده بررسی می‌کند.

***

لطفاً کمی درباره موضوع کتاب «شهر و ندی» توضیح دهید؟

این کتاب، به کنکاش در یکی از مفاهیم کلیدی عصر ما یعنی «شهر و ندی» می‌پردازد. نویسنده ابتدا از تعریف شهر و ندی و عناصر آن از منظر مفهومی و تاریخی شروع می‌کند و سپس نسبت آن را با مفاهیمی چون دولت -

هزار ساله در ایجاد تمدن دارد با چنین موقعیت ضعیفی در جهان مواجه شده است؟

او با پرسش‌هایی هم چون توسعه نیافتگی کشورش، اقتصاد تک محصولی آن، پایین بودن درآمد سرانه‌ی ملی، افزایش فقر و به فراموشی سپردن مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی مواجه است، و به دنبال راهی برای ریشه‌یابی این معضلات و در مراحل بعد حل آنهاست.

این قشر پرسشگر برای یافتن پاسخ دغدغه‌ها و نگرانی‌های خود به سراغ نخبگان جامعه می‌رود.

جامعه‌شناسی خودمانی کتابی است که برای پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها به جامعه‌ی کتابخوان عرضه شده است. اما آیا توانسته است مخاطب‌گریزایی را که به سختی و تحت تأثیر عواملی چند رو به سوی محافل فکری جامعه آورده است اقناع کند؟!

طرح جلد زیبا و پرمعنای جامعه‌شناسی خودمانی در این اتفاق نقش مهمی ایفا می‌کند. نثر ساده و همه فهم آن باعث می‌شود، مخاطب در همان مرحله‌ی اول، بخش عمده‌ای از آن را بخواند و از آن لذتی تلخ ببرد. زیرا در عین همفکری نسبی با نویسنده متوجه اشکالات عدیده‌ای در جامعه‌اش می‌شود که برای حل آنها احتیاج به یک عزم ملی است. عناوین و سرفصل‌های کتاب اغلب برای خواننده و مخاطب بیگانه نیستند و شاید به بعضی از آنها فکر کرد. و حتی به دیدگاهی رسیده باشد. بعضی از آنها مهم و ریشه‌ای‌تر و برخی دیگر گذرا و موضعی هستند. اما به هر حال نقش ما را در آینده‌ی جامعه‌شناسی خودمانی صادقانه و بدون غش نشان می‌دهند. مخاطب جامعه‌شناسی خودمانی کم‌کم لذت اولیه‌ی خوانش اول برایش رنگ می‌بازد، او احساس می‌کند مشابه همین مطالب را در این سال‌ها در مطالب ژورنالیستی دیده و خوانده است. آیا حق نداریم از یک کتاب، به خصوص که عنوان جامعه‌شناسی بر خود دارد انتظار بیشتری داشته باشیم؟! حتی اگر از نوع خودمانی باشد! نویسنده در جای جای اثر به اشتباهاتی که در آن وجود دارد اعتراف کرده است. ادعای مباحث علمی و آکادمیک هم ندارد. اما نکته‌ای را نمی‌توان نادیده گرفت و آن سهل‌انگاری نویسنده و ناشر نسبت به مخاطب سخت یافته‌ی خود است. جامعه‌شناسی خودمانی پاورقی ندارد، نمایه ندارد و از همه مهم‌تر هیچ‌گونه ارجاعی به اثر جدی‌تری در زمینه‌های مورد بحث اختیار نکرده است. خواننده برای پیگیری مباحث

مهم و سرنوشت‌سازی همچون بیگانه بودن ایرانیان با تاریخ، قهرمان پروری و استبدادزدگی ما و... به کدام کتاب علمی و آکادمیک مراجعه کند؟!

آیا بهتر نیست در چاپ‌های آینده به پاس اعتماد مخاطبان بخش‌هایی به کتاب بیفزاییم؛ کاستی‌های آن را رفع کنیم و او را در نیمه‌ی راه رها نکنیم؟!

اغلب سرفصل‌ها و عناوین مطرح شده در کتاب، در این سال‌ها به وسیله‌ی اندیشمندان از منظرهای گوناگون موردتجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. جامعه‌شناسی خودمانی می‌تواند با همین سبک و سیاق خواسته‌های بیشتری از مخاطب خود را برآورده کند.

پی‌نوشت‌ها:

۱- زیباکلام، صادق، ما چگونه ما شدیم؟! تهران، روزنه، ۱۳۷۹

۲- جوانبخت، مهرداد، ایرانی از نگاه انیرانی، اصفهان، آموزه، ۱۳۷۹، ص ۱۱

۳- پولاک، یاکوب، سفرنامه پولاک (ایران و ایرانیان)، جهاننداری، کیکاوس، تهران، خوارزمی، ۱۳۶۱، ص ۲۱

۴- جوانبخت مهرداد، ایرانی از نگاه انیرانی، اصفهان، آموزه، ۱۳۷۹، ص ۸۸

۵- گفت آن یار کزو گشت سردار بلند جرمش این بود که اسرار هویدا می‌کرد

- حافظ به سعی سایه، تهران، کارنامه، ۱۳۷۵، ص ۲۱۵

۶- سیف، احمد، پیش‌درآمدی بر استبداد سالاری در ایران، تهران، چشمه، ۱۳۷۹

۷- قاضی‌مرادی، حسن، استبداد در ایران، تهران، اختران

۸- اشتراوس، لئو، روانشناسی استبداد، محمدحسین سروری، تهران، نگاه، ۱۳۸۱

۹- گفتم غم تو دارم گفتا غمت سرآید

گفتم که ما من شو گفتا اگر برآید

- حافظ به سعی سایه، تهران، کارنامه، ۱۳۷۵، ص ۳۰۲

۱۰- سیف، احمد، پیش‌درآمدی بر استبداد سالاری، در ایران، تهران، چشمه، ۱۳۷۹، ص ۱۳

- همان منبع، ص ۱۳

۱۲- کارشناس اقتصاد و علوم سیاسی امریکایی، رئیس کل مالیه ایران بین سال‌های ۱۳۰۱ تا ۱۳۰۶ خورشیدی بود. از کارهای بسیار با ارزش زمان وی می‌توان لفو مالیات‌های دست و پاگیر، وضع مالیات‌های نافع و... را نام برد.

۱۳- میلیسبو، آرتور چستر، آمریکایی‌ها در ایران، هوشنگ مهدوی، عبدالرضا، نشر البرز، چاپ اول، ۱۳۷۰، ص ۱۰۹

۱۴- جوانبخت، مهرداد، ایرانی از نگاه انیرانی، اصفهان، آموزه، ۱۳۷۹، ص ۸۱

۱۵- ادیب، محمدحسین، جامعه‌شناسی ایران، ص ۱۷۰

۱۶- سون ویندال، بنوسیگنازیر، چین اولسون، کاربرد نظریه‌های ارتباطات، ترجمه‌ی علیرضا دهقان، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۷۶، ص ۲۸۴، ۲۸۵

۱۷- همان

۱۸- همان